

Suriye Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Yazılı Anlatımlarında Kelime Hazinesini Etkileyen Değişkenler*

Sadık Ahmet ÇETİN¹

Mevlüt GÜLMEZ²

Özet

Bu çalışmanın amacı ortaokulda öğrenim gören Suriye uyruklu öğrencilerin Türkçe yazılı anlatımlarında kelime hazinelerini etkileyen değişkenleri belirlemektir. Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Antalya'nın Kepez ve Muratpaşa ilçelerinde öğrenim gören 41 Suriyeli öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu ve kompozisyon kâğıdı kullanılmıştır. Öğrencilerden elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu çalışmada verilerin analizi sonucunda sosyo-ekonomik düzeyin öğrencilerin kelime hazinelerini etkilemediği; cinsiyetin öğrencilerin kelime hazinelerini etkilediği; öğrencilerin Türkiye'de yaşama sürelerinin artması ile kelime hazinelerinin de arttığı; öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görme sürelerinin kelime hazinelerini etkilediği görülmüştür. Sonuç olarak Suriyeli öğrencilerin kelime hazinelerinin sosyo-ekonomik düzeyden etkilenmediği; cinsiyetleri, Türkiye'de yaşama süreleri ve Türkiye'de öğrenim görme sürelerinden etkilendiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yabancılar Türkçe öğretimi, Suriye uyruklu öğrenciler, yazma becerisi, kelime hazinesi.*

Variables Affecting Vocabulary Sets in Turkish Written Expression of Syrian Secondary School Students

Abstract

The purpose of this study is to reveal the factors that affect their vocabulary sets in Turkish written expressions of Syrian secondary school students. This study is conducted by using case study which is one of the qualitative research designs. The study group consists of 41 students studying in Kepez and Muratpaşa districts, in Antalya. The demographic information form and composition paper are used to collect the data. The collected data are analysed through descriptive analysis technique. As a result of the analysis, it has been revealed that socio economic level doesn't affect their vocabulary sets; that the gender variable affects students' vocabulary sets. The result "The longer the students live in Turkey, the higher vocabulary sets they will have" is among the research results. It has been revealed that the duration of education in Turkey affects students' vocabulary sets. There is a relationship between students' duration of stay in Turkey and their vocabulary sets. In conclusion, it is observed that Syrian students' vocabulary sets are not affected from their socio economic level. However it is revealed that the students' vocabulary sets are affected from their gender, the duration of stay and education in Turkey.

Keywords: *Turkish teaching to foreigners, Syrian students, Writing skills, Vocabulary Set.*

* Bu makale, "Suriye Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Yazılı Anlatımlarında Kelime Hazinesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Başkent Üniversitesi. sadikahmetcetin@gmail.com

² Akdeniz Üniversitesi. mevlutgulmez@akdeniz.edu.tr

Giriş

Yabancılara Türkçe öğretimi son yıllarda gittikçe önem kazanan bir alan hâline gelmiştir. Bu alanın önem kazanmasında bazı bölgesel ve siyasal durumlar etkili olmuştur. Özellikle yakın geçmişte Ortadoğu’da yaşanan gelişmeler ve bu süreçte Türkiye’nin bölgede lider ülke olarak öne çıkması Türkçe öğrenmeye olan ilgiyi artırmıştır. Bunun yanında Suriye iç savaşıyla birlikte bu dönemde Türkiye’ye milyonlarca Suriyeli gelmiştir. Türkiye’ye gelen Suriyelilerin farklı bir dil ve kültüre sahip olması onların bazı problemler yaşamalarına neden olmuştur. Bu problemlerden en önemlisi ise uyum problemidir. Suriyelilerin uyum sorununu aşmaları için öncelikle Türkçeyi iyi bir şekilde öğrenmeleri gerekmektedir. Okuma ve yazma becerileri, bireyin topluma hitap edebilmesi, bilgisini ve gücünü geliştirerek hedeflerine ulaşabilmesi için olanak sağlamaktadır (Direkci, Akbulut ve Serdar, 2019). Türkçenin iyi bir şekilde öğrenilebilmesi için bütün becerilerinde yetkin hâle gelmelidir. Dört temel beceriden dinleme ve konuşma bir eğitim almadan da belirli oranda gelişebilirken okuma ve yazma becerisinin gelişmesi için bir eğitim alınması gerekmektedir. Dil becerilerine özeldir bakıldığında Türkçe öğrenen yabancıların en çok yazmada zorlandığı görülmektedir. Yazmanın, hem öğrenilmesi için bir eğitim alınması gerekmesi hem de en çok zorlanılan beceri olması Türkçe öğretiminde bu beceri üzerinde önemle durulmasını gerektirir. Yazma becerisinde kişinin başarılı olabilmesi için ise yeterli düzeyde kelime hazinesine sahip olması gerekir. Yeterli düzeyde kelime hazinesine sahip olunması düşüncelerin doğru ve tam bir şekilde ifade edilmesini sağlar. Böylece bir kişi yazılı anlatımda başarıya ulaşabilir.

Yabancılara Türkçe öğretiminin tarihi 11.yy’la Kâşgarlı Mahmut’un Divan’ı Lügati’t Türk adlı eserine dayanır (Çetin, 2018). Kâşgarlı’dan sonra günümüze kadar yabancılara Türkçe öğretimi için birçok çalışma yapılmıştır. İlk çalışmalarda yabancılara Türkçe öğretiminde kültür öğretimi önemsenmiştir. Kâşgarlı Mahmut Türkçe öğretirken Türk kültürü de öğretmeyi amaçlamıştır (Akyüz, 2010). Günümüzde yabancılara Türkçe öğretiminde kültür öğretimiyle birlikte dil becerilerinin gelişimi de önemsenmektedir. Yabancılara Türkçe öğretiminde tarihî sürece bakıldığında ise her dönemde Türkçe öğrenmek isteyen farklı farklı topluluklar olmuştur. Bu toplulukların Türkçe öğrenme ilgilerinin altında yatan temel sebepler genellikle siyasi durumlardır. Son dönemde sınırlarımızda yaşanan birtakım siyasi gelişmeler sebebiyle Türkiye’ye gelen Suriyeliler de Türkçe öğrenen topluluklardan birisidir.

Suriyeliler uzun zamandır Türkiye’de yaşamaktadır. Zaman içinde bu insanların bazı ihtiyaçları ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaçlardan en önemlisi eğitimidir. Özellikle okul çağıda olan Suriyeli çocukların eğitim almaları gerekmiştir. Bu çocukların Türkiye’deki okullarda eğitim almadan önce iyi bir Türkçe eğitimi almaları gerekmektedir. İlk zamanlar bu durum göz ardı edilmiş birçok Suriyeli çocuk herhangi bir Türkçe eğitimi almadan Türk çocuklarıyla birlikte aynı sınıflara dâhil edilmiştir. Daha sonra ise Suriyeliler bazı yerlerde Türk çocuklarıyla birlikte, bazı yerlerde de kendileri için özel oluşturulmuş sınıflarda eğitimlerine devam etmişlerdir. Bu çocuklardan okula alınanlar kimlikleri olanlardır. Kimliği olmayanların ise okullara kaydı yapılmamaktadır. Suriyelilerin Türk vatandaşlığına geçirilmeye başlanması okula giden Suriyeli çocuk sayısının artmasını sağlamıştır. (Çetin, 2017). Okula giden Suriyeli çocuk sayısının artmasıyla birlikte bu çocukların Türk kültürü ve dilini daha kısa sürede öğrenecekleri düşünülmektedir. Bu öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde dil becerilerinin eşit şekilde gelişmesi sağlanmalıdır. Bu becerilerden birisi de kişinin özellikle okulda ders başarısına doğrudan etkili olan yazma becerisidir.

Yazma, dilin ifade edici becerilerinden birisidir. Bu beceri diğer dil becerileriyle bir bütünlük içinde öğretilmelidir. Yabancı dilde, yazma becerisiyle öğrencilerin öğrendiklerini uygulamaya dönüştürmesi, dil yapılarına görsel olarak alışması ve her konuda yazılı iletişim kurar hâle gelmesi sağlanmalıdır (Güzel ve Barın, 2013). Yazılı anlatımda bu durumların sağlanması için öncelikle yabancı öğrencilerin kelime hazinelerinin yeterli düzeyde gelişmesi sağlanmalıdır.

Kelime hazinesi, bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, söz varlığı, kelime kadrosu, vokabülerdir (TDK, 2018). Kişinin zihnindeki kelimelerin tamamı kişinin söz varlığını bir dildeki kelimelerin tamamı ise dilin söz varlığını gösterir. Korkmaz (1992) kelime hazinesini şöyle tanımlamıştır: “Bir dilin bütün kelimeleri, bir kişinin veya topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamıdır.” Aksan’a (2015) göre söz varlığı, kelimenin dışında deyim, atasözü, ikileme, kalıp ifadeleri de içine alır. Bu tanımlar kelime hazinesinin genel çerçevesini çizmektedir. Kelime hazinesi bir insanın doğumuyla oluşmaya başlar ve onun ölümüne kadar artarak devam eder. Bu durumu Karadağ (2013) da ifade etmiştir. Kelime hazinesi, bir insanın birçok alanda başarılı olmasında da etkilidir. Bunun yanında dil becerilerinin gelişimi için de kelime hazinesinin önemlidir. Bunu Karatay (2007) “Anlamaya ve anlatmaya dayalı temel dil becerilerinin etkin kullanımı zengin kelime hazinesi sayesinde artar” diyerek ifade etmiştir. Ayrıca kelime hazinesinin okulda ders başarısından, toplumda saygın bir insan olmaya kadar insanlara büyük katkısı vardır (Çetin, 2017). Çeçen (2002) söz dağarcığını yaşının gerektirdiği ölçüde geliştirmemiş bir öğrencinin, derslerde başarılı olabilmesinin imkânsız olduğunu ifade etmiştir.

Kelime hazinesiyle ilgili alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında bu çalışmalar daha çok Türk çocukları üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmalar çocukların kelime hazinelerini etkileyen değişkenlerin ne olduğu, yaş gruplarının kullandıkları kelimelerin sıklık durumu, çocukların konuşmalarındaki söz varlığı gibi konular üzerinde yapılmıştır. Yabancı öğrencilerin Türkçedeki söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar kelime sıklığı ve kelime öğretimiyle ilgili çalışmalardır (Çetin, 2017). Türkçe öğrenen yabancıların Türkçe söz varlıklarını etkileyen değişkenlere yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Yabancılar Türkçe öğretimi, Suriye uyruklu öğrenciler, yazma becerisi, kelime hazinesi anahtar kelimeleriyle YÖK Ulusal Tez Merkezi, YÖK Akademik, ULAKBİM, Dergipark veri tabanlarında yapılan taramada bu araştırmayla ilişkili olan bir çalışma tespit edilmemiştir. Bu nedenle bu çalışma Suriyeli öğrencilerin Türkçe yazılı anlatımlarında kelime hazineleri üzerine yapılan ilk çalışmadır. Türkiye’de bulunan Suriyeli insan sayısı göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmanın yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Araştırmada elde edilen bulguların; MEB’in Suriye uyruklu öğrencilere yönelik hazırlayacağı Türkçe öğretimi programına ve ilgili literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı Suriye uyruklu ortaokul öğrencilerinin Türkçe yazılı anlatımlarında kelime hazinelerini etkileyen değişkenleri ortaya çıkarmaktır. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kelime hazinelerinin;

- 1) Ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre,
- 2) Cinsiyete göre,
- 3) Türkiye’de yaşama sürelerine göre,
- 4) Türkiye’de öğrenim görme sürelerine göre dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yapılmıştır. Durum çalışmasında amaç var olan durumu olduğu gibi ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışma da bir durumun betimlemesi yapılmıştır. Araştırmada mevcut durumdaki çeşitlilik esnek bir yaklaşımla ele alınmış ve farklı değişkenlerin bu duruma etkisine bakılmıştır. Nitel araştırmalarda bir duruma ilişkin etkenler bütüncül yaklaşımla araştırılır, ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri ortaya çıkarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu duruma ilişkin etkenler cinsiyet, öğrencilerin Türkiye’de yaşama süreleri, sosyo-ekonomik faktörler, öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görme süreleri” bütüncül bir yaklaşımla araştırılmıştır ve ilgili durumlara göre dağılımları üzerine odaklanılmıştır.

Çalışma grubu

Çalışmanın gerçekleştirildiği Antalya’ya bağlı Muratpaşa ve Kepez ilçelerinde yoğun olarak Suriyeli bulunmaktadır. Bu yüzden araştırmanın çalışma grubunu Muratpaşa ve Kepez ilçelerinde ortaokul düzeyinde eğitim gören 41 Suriye uyruklu öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin listeleri Kepez ve Muratpaşa İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinden ilgili izin ile alınmıştır. Çalışma grubunun seçiminde Suriye uyruklu öğrencilerin bu okullarda yoğun olarak bulunmaları dikkate alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilere ilişkin bilgiler kişisel bilgi formundan elde edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu için Muratpaşa ve Kepez ilçelerinde MEB’e bağlı 10 okul seçilmiştir. Bu okullarda ulaşılabilen öğrenci sayıları şu şekildedir: Turgut Reis Ortaokulu’ndan 15 öğrencinin 12’sine, Şehit Kahraman Çelikbaş Ortaokulu’ndan 5 öğrenciden 4’üne, Demirgöl Ortaokulu’ndan 7 öğrenciden 5’ine, Hamza Taş İmam Hatip Ortaokulu’ndan 8 öğrencinin tamamına, Ünsal Ortaokulu’ndan 5 öğrenciden 1’ine, Varsak Ortaokulu’ndan 4 öğrencinin tamamına, Varsak Şelale Ortaokulu’ndan 4 öğrenciden 1’ine, Varsak İmam Hatip Ortaokulu’ndan 2 öğrenciden 1’ine, Fatma Nur Çelik İmam Hatip Ortaokulu’ndan 3 öğrenciden 2’sine, Mareşal Fevzi Çakmak Ortaokulu’ndan 3 öğrencinin tamamına ulaşılmıştır. Ulaşılamayan öğrencilerin bir kısmı kaydını başka bir okula aldırılmış, bir kısmı da kaydını yaptırmasına rağmen okula hiç devam etmemiştir. Daha sonra çalışma grubunda yer alan 41 öğrenciden 4’ü kompozisyon kağıdına herhangi bir şey yazmayıp boş verdikleri için çalışmadan çıkarılmıştır. Çalışmada 37 öğrencinin kompozisyonları değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Tablo 1. Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımları

Okul	Okuldaki Öğrenci Sayısı (f)
Turgut Reis Ortaokulu	9
Şehit Kahraman Çelikbaş Ortaokulu	4
Demirgöl Ortaokulu	5
Hamza Taş İmam Hatip Ortaokulu	7
Ünsal Ortaokulu	1
Varsak Ortaokulu	4
Varsak Şelale Ortaokulu	1
Varsak İmam Hatip Ortaokulu	1
Fatma Nur Çelik İmam Hatip Ortaokulu	2
Mareşal Fevzi Çakmak Ortaokulu	3
Toplam	37

Tablo 1’de öğrencilerin okullara göre dağılımları verilmiştir. Tablo incelendiğinde 9 öğrenci Turgut Reis Ortaokulunda, 4 öğrenci Şehit Kahraman Çelikbaş Ortaokulunda, 5 öğrenci Demirgül Ortaokulunda, 7 öğrenci Hamza Taş İmam Hatip Ortaokulunda, 1 öğrenci Ünsal Ortaokulunda, 4 öğrenci Varsak Ortaokulunda, 1 öğrenci Varsak Şelale Ortaokulunda, 1 öğrenci Varsak İmam Hatip Ortaokulunda, 2 öğrenci Fatma Nur Çelik İmam Hatip Ortaokulunda, 3 öğrenci de Mareşal Fevzi Çakmak Ortaokulunda öğrenim görmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Sayılarının ve Cinsiyetlerinin Sınıflara Göre Dağılımları

Sınıf	Kız (f)	Erkek (f)	Toplam (f)
5. sınıf	8	10	18
6. sınıf	6	2	8
7. sınıf	4	2	6
8. sınıf	1	4	5
Toplam	19	18	37

Tablo 2’de öğrencilerin sayılarının ve cinsiyetlerinin sınıflara göre dağılımları verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin sınıflara göre kız ve erkek dağılımları farklılaşmaktadır. Tabloda beşinci sınıfa giden 18 öğrencinin 8’i kız 10’u erkektir; altıncı sınıfa giden 8 öğrencinin 6’sı kız 2’si erkektir; yedinci sınıfa giden 6 öğrencinin 4’ü kız 2’si erkektir; sekizinci sınıfa giden 5 öğrencinin 1’i kız 4’ü erkektir. Öğrencilerin 19’u kız, 18’i erkek olmak üzere toplam 37 öğrenci vardır. Tabloda kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerden bir fazladır fakat çalışma grubuna dâhil edilmeyen 4 erkek öğrenci daha vardır. Bu öğrenciler dâhil edilseydi erkek öğrencilerin sayısı kız öğrencilerden fazla olacaktı.

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları

Sosyo-Ekonomik Düzey	Öğrenci Sayısı (f)
Düşük	8
Orta	18
Yüksek	4
Toplam	30

Tablo 3’te öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre dağılımları verilmiştir. Tabloda 30 öğrencinin bilgisi yer almaktadır. Tabloya dâhil edilmeyen 7 öğrenci ailesinin sosyo-ekonomik durumlarını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Tabloda düşük sosyo-ekonomik düzey ile geliri 0-999 TL arasında olan aileler, orta sosyoekonomik düzey ile geliri 1000-2999 TL arasında olan aileler, yüksek sosyoekonomik düzey ile geliri 3000 TL ve üzerinde olan aileler ifade edilmiştir. Tabloda 8 öğrenci düşük sosyo-ekonomik düzeye, 18 öğrenci orta sosyo-ekonomik düzeye, 4 öğrenci de yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahiptir.

Tablo 4. Öğrencileri Türkiye’de Yaşama Sürelerine Göre Dağılımları

Yıl	0-23 ay (f)	24-47 ay (f)	48 ay + (f)
Kişi Sayısı	3	11	23

Tablo 4'te öğrencilerin Türkiye'de yaşama sürelerine göre dağılımları verilmiştir. Tabloya bakıldığında öğrencilerin yarısından fazlası en az 48 aydır Türkiye'de yaşadıklarını ifade etmişlerdir. 23 ay ve daha az süre Türkiye'de yaşayan öğrenci sayısı ise en az olmuştur. 24 ay ve 47 ay arası Türkiye'de yaşayan öğrenci sayısı 11 kişidir.

Tablo 5. Öğrencilerin Türkiye'de Öğrenim Görme Sürelerine Göre Dağılımları

Yıl	Öğrenci Sayısı (f)
Hiç gitmeyen	14
1 yıl giden	12
2 yıl giden	5
3 yıl giden	6
Toplam	37

Tablo 5'te öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görme sürelerine göre dağılımları verilmiştir. Tablo incelendiğinde Türkiye'de önceki yıllarda okula hiç gitmeyen öğrenci sayısı 14 kişi ile en fazladır. Daha sonra sırasıyla 12 kişi en az bir yıl, 6 kişi üç yıl ve 5 kişi iki yıl Türkiye'de okula gitmişlerdir. Öğrencilerin öğrenim görme sürelerinin farklılaşmasında Türkiye'de yaşama süreleri ve kimliği olmayan öğrencilerin okullara alınmaması etkili olmuştur.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğrencilerin Yazılı Metinleri” kullanılmıştır. Bu araştırmada öğrencilerin kelime hazinelerini etkileyen değişkenleri belirlemek için kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Daha sonra alan uzmanlarına danışarak kişisel bilgi formuna son şekli verilmiştir. Kişisel bilgi formunda öğrencilere okullarının ismi, kaçınıcı sınıf oldukları, cinsiyetleri, Türkiye'de öğrenim görme süreleri, Türkiye'ye ne zaman geldikleri, ailelerinin sosyo-ekonomik durumu sorularak öğrencilerden bilgiler alınmıştır. Yazılı anlatımdaki kelime hazinesi üzerine bir araştırma yapılacağı için kompozisyon kağıtları da verilerin toplanması aşamasında kullanılmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında öncelikle çalışmada kullanılmak üzere araştırmacı tarafından öğrencilere verilecek yazma konusu belirlenmiştir. Öğrencilere verilen yazma konusu daha önce alanda yapılmış yazma çalışmaları ve uzman görüşleri esas alınarak belirlenmiştir. Ayrıca bir yıl önce yapılan pilot uygulamada öğrencilerin yaşam deneyimlerini yazmada zorlanmadıkları görülmüş ve kendi hayat deneyimleri olan “Türkiye'nin yardımseverliği ve Türk insanı hakkındaki düşünceleri” adlı konuda yazma çalışması yaptırılmıştır. Araştırmanın verileri 2016-2017 eğitim-öğretim yılının Mart ayında öğrencilerin okullarında toplanmıştır. Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğünden araştırmanın uygulanması için gerekli izinler alındıktan sonra Muratpaşa ve Kepez İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinden Suriye uyruklu öğrencilerin sayıları ve bu öğrencilerin öğrenim gördükleri okulların listesi alınmıştır. Bu listeden 10 okul seçilmiştir. Gerekli izinlerle araştırmanın yapılacağı okullara gidilmiştir. Çalışmanın içeriği hakkında okul yönetimi bilgilendirilmiştir. Okul müdürlüğünün onayı ile çalışma boş bir sınıfta uygulanmıştır. Çalışmanın başında önce öğrencilere kişisel bilgi formları dağıtılmış ve bu formları doldurmaları istenmiştir. Öğrencilere kişisel bilgi formunda anlamadıkları soruları sormaları istenmiş, anlamadığı soruları soran öğrencilere ne yazmaları gerektiği detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Kişisel bilgi formlarını öğrenciler doldurduktan sonra öğrencilere boş kompozisyon kâğıtları dağıtılmıştır. Her

öğrenciye ayrı ayrı yazma çalışması yaptırılmıştır. Yazma aşamasında öğrencilere yazacakları konuyu hangi yönlerden ele alacakları daha açık bir şekilde ifade edilmiştir. Verilen konunun öğrencileri duygusal açıdan etkilememesi amacıyla öğrencilere bu çalışmanın onlara herhangi bir etkisinin olmayacağı söylenmiş ve öğrencilerden duygularını açıkça dile getirmeleri istenmiştir. Öğrencilere kompozisyon yazmaları için bir ders saati süre (40 dk.) verilmiştir. Araştırma sürecinde çalışmanın yapıldığı okullara tek tek gidilmiş, araştırmanın uygulaması 30 günde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerden elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz içerik analizine göre daha yüzeyseldir ve daha çok araştırmanın kavramsal yapısının önceden belirlendiği araştırmalarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma kapsamında alt problemlere yönelik toplanan veriler, araştırmacı tarafından bilgisayara aktarılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kelime hazinelerinin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyi, cinsiyetleri, Türkiye’de yaşama süreleri ve Türkiye’de öğrenim görme sürelerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.. Kullanılan kelimelerde çekim ekleri alan kelimeler tek kelime, olumsuzluk eki (me-ma) alan kelimeler ayrı birer kelime sayılmıştır. “İle”, “kadar”, “gibi”, “ama”, “fakat” vb. kelimeler somut bir varlığı ya da soyut bir kavramı karşılamazlar fakat bu kelimeler gramer görevli kelimeler olarak nitelendirilir (Karadağ ve Kurudayıoğlu, 2005). Bu kelimelerin gramer görevli kelimeler olarak nitelendirilmesi bunların cümlede bir anlamı olduğunu gösterir. Bu nedenle edat ve bağlaçlar da kelime hazinesine dâhil edilmiştir. Araştırmada özel isimler ve sayılar bir kavramı karşıladıkları için veri analizine dâhil edilmiş ve tek bir kelime gibi değerlendirilmiştir. Bu araştırmada kelimeler sayılırken ve kelime listeleri hazırlanırken kelimelerin yan ve mecaz anlamları dikkate alınmamıştır. Yani bu kelimeler farklı kavramları ifade etse de tek kelime olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, araştırmacı çalışmanın her aşamasında araştırmanın geçerliliğini arttırmak için objektif davranmıştır. Nitel araştırmada geçerlilik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesidir (Kirk ve Miler, 1986; aktaran; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın geçerliliğini arttırmak için araştırma sürecinde nitel araştırmaların esnekliğinden faydalanılarak kişisel bilgi formuna yeni sorular eklenmiştir. Ayrıca araştırma yapılacak okullar araştırmacının yaşadığı bölgeye yakın okullardan seçilmiştir. Bu da araştırmanın geçerliliğini arttıran durumlardan birisidir. Nitel araştırmalarda araştırma alanına yakınlık araştırmanın geçerliliğini sağlayan özelliklerdendir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın geçerliliğini arttırmak için toplanan veriler ayrıntılı olarak yöntem ve bulgular bölümünde açıklanmış ve araştırmacı sonuçlara nasıl ulaştığını veri analizi başlığında anlatmıştır.

Bu araştırmada araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için verilerin analizi ve ulaşılan sonuçlar başka bir araştırmacıya teyit ettirilmiştir. Nitel araştırmalarda güvenilirlik sağlamada dördüncü strateji verilerin analizi ve ulaşılan sonuçları başka araştırmacıya teyit ettirmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu şekilde elde edilen sonuçların, araştırmacının kendi görüşleri olmadığı sonuçların elde edilen verilere dayandığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın uygulamasından sonra rastgele seçilen 20 öğrencinin kompozisyon kâğıdı hem çalışmayı yapan araştırmacı hem de Türkçe Eğitimi alanında uzman başka bir araştırmacı tarafından

incelenmiştir. Elde edilen verilerde görüş birliği ve görüş ayrılığı olan konular tartışılmıştır. 20 öğrencinin kompozisyonun incelenmesinde 16 öğrencinin kompozisyonu üzerinde görüş birliğine varılmış 4 öğrencinin kompozisyonu üzerinde görüş ayrılığı yaşanmıştır.

Daha sonra araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü ($\text{Güvenilirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})}$) kullanılmıştır.

Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği %80 bulunmuştur. Bu sonuç araştırmanın güvenilir olduğunu gösterir. Güvenilirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması araştırmanın güvenilirliği için yeterlidir (Miles ve Huberman, 1994).

Bulgular

1) Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde "Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kelime hazinelerinin ailenin sosyoekonomik düzeyine göre dağılımı nasıldır?" alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak ortaokuldaki Suriyeli öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyine göre kelime hazinelerinin dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Öğrencilerin Kelime Hazinelerinin Dağılımı

	Kişi Say. (f)	Düşük	Kişi Say. (f)	Orta	Kişi Say. (f)	Yüksek	Düşük Ort.	Orta Ort.	Yüksek Ort.
5. Sınıf	4	444	6	535	3	222	111	89,1	74
6. Sınıf	1	78	4	406	1	110	78	101,5	110
7. Sınıf	1	180	5	365	-	-	180	73	-
8. sınıf	2	81	3	261	-	-	40,5	87	-
Toplam	8	783	18	1597	4	332	97,8	88,7	83

Tablo 6'da ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerine ve öğrencilerin kelime hazinelerine ilişkin bilgiler gösterilmiştir. Tabloda 30 öğrencinin bilgisi yer almaktadır. Çalışmaya dâhil edilen ama tabloda yer almayan 7 öğrenci ailesinin sosyo-ekonomik durumunu bilmediğini ifade etmiştir.

Bu tabloda düşük, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının sahip oldukları kelime hazineleri her sınıf için ve toplam öğrenci sayısı üzerinden gösterilmiştir. Öğrencilerin kelime hazineleri oranları da her sınıf için ve toplam öğrenci sayısı üzerinden gösterilmiştir.

Tablo üzerine yapılan değerlendirme ve yorumlar toplam öğrenci sayıları üzerinden yapılmıştır. Çalışmaya katılan 30 öğrencinin ailelerinin 8'i düşük sosyo-ekonomik düzeye, 18'i orta sosyo-ekonomik düzeye, 4'ü de yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahiptir.

30 öğrencinin 13'ü beşinci sınıf, 6'sı altıncı sınıf, 6'sı yedinci sınıf, 5'i sekizinci sınıftır. Beşinci sınıfa giden öğrencilerden 4'ü düşük sosyo-ekonomik düzeye, 6'sı orta sosyo-ekonomik düzeye, 3'ü yüksek

sosyo-ekonomik düzeye sahiptir. Altıncı sınıfa giden öğrencilerden 1'i düşük sosyo-ekonomik düzeye, 4'ü orta sosyoekonomik düzeye, 1'i de yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahiptir. Yedinci sınıfa giden öğrencilerden 1'i düşük sosyo-ekonomik düzeye, 5'i orta sosyo-ekonomik düzeye sahiptir. Yedinci sınıfta yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip çocuk yoktur. Sekizinci sınıfa giden öğrencilerden 2'si düşük sosyo-ekonomik düzeye, 3'ü orta sosyo-ekonomik düzeye sahiptir. Sekizinci sınıfta yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrenci yoktur.

Tabloya göre düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler 783, orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler 1597, yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler de 332 kelime kullanmışlardır. Çıkan sonuçların oransal dağılımına bakıldığında ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler 97,8 kelime ortalaması ile birinci; ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi orta düzeyde olan öğrenciler 88,7 kelime ortalaması ile ikinci; ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrenciler 83 kelime ortalaması ile üçüncü çıkmıştır.

Ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin çocukların eğitimlerine etki yaptığı düşünülür. Çünkü sosyo-ekonomik durumu iyi olan aileler çocuklarına daha iyi imkânlar sağlayabilirler. Bu imkânlar onların eğitimleri için de geçerlidir. Aileler çocuklarının daha iyi eğitim almaları için onlara çok fazla fırsat sunabilirler. Daha çok fırsat sağlanan çocukların da sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarından daha başarılı olmaları beklenir.

Tabloya bakıldığında öğrencilerin kelime hazinelerinin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerinden etkilenmediği görülmektedir. Yani genel kanıdan farklı olarak sosyoekonomik seviyesi düşük olan ailelerin çocuklarının kelime hazinesi sosyo-ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan ailelerin çocuklarının kelime hazinesinden daha yüksek çıkmıştır.

2) İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde “Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kelime hazinelerinin cinsiyete göre dağılımı nasıldır?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak ortaokuldaki Suriyeli öğrencilerin cinsiyetlerine göre kelime hazinelerinin dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Kelime Hazinelerinin Dağılımı

	Kişi Say. (f)	Kız	Kişi Say. (f)	Erkek	Kız Ort.	Erkek Ort.
5. Sınıf	8	894	10	694	111,7	69,4
6. Sınıf	6	622	2	133	103,6	66,5
7. Sınıf	4	417	2	128	104,2	64
8. Sınıf	1	118	4	224	118	56
Toplam	19	2051	18	1179	107,9	65,5

Tablo 7’de cinsiyete ve öğrencilerin kelime hazinelerine ilişkin bilgiler gösterilmiştir. Tabloda 37 öğrencinin bilgisi yer almaktadır. Bu tabloda kız ve erkek öğrencilerin kullandıkları kelime sayıları her sınıf için ve toplam kız erkek öğrenci sayısı üzerinden gösterilmiştir. Öğrencilerin kelime hazineleri oranları da her sınıf için ve toplam öğrenci sayısı üzerinden gösterilmiştir.

Tablo üzerine yapılan değerlendirme ve yorumlar toplam öğrenci sayıları üzerinden yapılmıştır. Çalışmaya katılan 37 öğrencinin 19'u kız 18'i erkektir. Kızların 8'i beşinci sınıf, 6'sı altıncı sınıf, 4'ü yedinci sınıf, 1'i de sekizinci sınıftır. Erkeklerin 10'u beşinci sınıf, 2'si altıncı sınıf, 2'si yedinci sınıf, 4'ü de sekizinci sınıftır.

Tabloda 19 kız öğrenci toplamda 2051, 18 erkek öğrenci de toplamda 1179 kelime kullanmıştır. Kız öğrencilerin kelime hazineleri ortalamaları kişi başına 107,9 kelime ile erkek öğrencileri geçmiştir. Erkek öğrencilerin kelime hazineleri kişi başına 65,5 kelime çıkmıştır.

Tabloya göre kız öğrenciler erkek öğrencilerin iki katına yakın kelime hazinesine sahiptirler. Bu durumu Yakar (2016) şöyle açıklamıştır: “Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla kelime hazinesi ortalamasına sahip olması ergenlikte biofizyolojik gelişimin kızlarda erkeklerden önce başlaması ile ilişkilidir”.

Yakar (2016) bu farklılığın bio-fizyolojik durumla ilgili olduğunu belirtmesine rağmen bu çalışmanın yapıldığı öğrenciler ülkelerinden ayrılmış çocuklardır. Bu çocukların ülkelerinden ayrılmış çocuklar olması bu duruma başka değişkenlerin etki etmesini gerektirir. Öğrencilerin bilmedikleri yabancı oldukları bir ülkede kız öğrencilerin erkeklerden daha geri plânda kalması ve erkek öğrencilerin bazı yönlerden kızlardan daha önde olması gerekir. Fakat bu beklentiye rağmen erkek öğrencilerin kelime hazineleri kız öğrencilerden çok geride kalmıştır.

Kız ve erkek öğrencilerin kelime hazinelerine etki yapan bir başka durum ise ilgiler ve ihtiyaçlardır. Bu ilgi ve ihtiyaçlar kız ve erkek çocukların eğitim başarılarını etkileyen değişkenlerdir. Kız öğrencilerin ilgileri bazı derslere ve alanlara karşı daha fazla olurken bazı derslere ve alanlara karşı daha az olmuştur. Aynı şekilde erkek öğrencilerin ilgileri bazı derslere ve alanlara karşı daha fazla olmakta bazı ders ve alanlara karşı ise daha az olmaktadır.

Ortaya çıkan bu farklılıklar kız ve erkeklerin yazılı anlatımlarında kelime kullanımında da olmuştur. Yapılan araştırmalar, uygulanan yazılı anlatımlarda tekrarlı ve tekrarsız kelime sayısı ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre dağılımı dikkate alındığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla yeni öğrendikleri kelimeleri yazılı anlatımlarında daha fazla kullandıkları görülmektedir (Anılan ve Genç, 2011, s.127).

3) Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde “Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kelime hazinelerinin Türkiye’de yaşama sürelerine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak ortaokuldaki Suriyeli öğrencilerin Türkiye’de yaşama sürelerine göre kelime hazinelerinin dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Türkiye’de Yaşama Süresine Göre Öğrencilerin Kelime Hazinesinin Dağılımı

	Kişi Say. (f)	0-23 ay	Kişi Say. (f)	24-47 ay	Kişi Say. (f)	48+ ay	0-23 ay Ort.	24-47 ay Ort.	48+ ay Ort.
5. Sınıf	1	38	6	557	11	993	38	92,8	90,2
6. Sınıf	1	97	2	172	5	486	97	86	97,2
7. Sınıf	-	-	1	78	5	467	-	78	93,4
8. Sınıf	1	35	2	112	2	195	35	56	97,5
Toplam	3	170	11	919	23	2141	56,6	83,5	93

Tablo 8’de öğrencilerin Türkiye’de yaşama sürelerine ve onların kelime hazinelerine ilişkin bilgiler gösterilmiştir. Tabloda 37 öğrencinin bilgisi yer almaktadır. Bu tabloda öğrencilerin Türkiye’de yaşama süreleri ile kullandıkları kelime sayıları her sınıf için ve toplam öğrenci sayısı üzerinden gösterilmiştir. Tabloda kelimelerin oransal dağılımı da her sınıf için ve toplam kişi sayısı üzerinden gösterilmiştir.

Tablo üzerine yapılan değerlendirme ve yorumlar toplam öğrenci sayıları üzerinden yapılmıştır. Çalışmaya katılan 37 öğrencinin 3’ü 0-23 aydır Türkiye’de yaşamakta, 11’i 24-47 aydır Türkiye’de yaşamakta, 23’ü 48+ aydır Türkiye’de yaşamaktadır.

0-23 aydır Türkiye’de yaşayan öğrencilerden 1’i beşinci, 1’i altıncı, 1’i de sekizinci sınıftır. 24-47 aydır Türkiye’de yaşayan öğrencilerden 6’sı beşinci, 2’si altıncı, 1’i yedinci, 2’si de sekizinci sınıftır. 48+ aydır Türkiye’de yaşayan öğrencilerden 11’i beşinci, 5’i altıncı, 5’i yedinci, 2’si de sekizinci sınıftır.

Tabloya göre 0-23 aydır Türkiye’de yaşayan öğrenciler 170, 24-47 aydır Türkiye’de yaşayan öğrenciler 919, 48+ aydır Türkiye’de yaşayan öğrenciler 2141 kelime kullanmıştır. Çıkan sonuçların oranlarına bakıldığında 0-23 aydır Türkiye’de yaşayan öğrenciler ortalama 56,6, 24-47 aydır Türkiye’de yaşayan öğrenciler ortalama 83,5, 48+ aydır Türkiye’de yaşayan öğrenciler ortalama 93 kelime kullanmışlardır.

Tabloya bakıldığında öğrencilerin Türkiye’de yaşama sürelerinin kelime hazinelerine etki yaptığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Türkiye’de yaşama süreleri arttıkça onların kelime hazineleri de aşamalı olarak artmıştır. Türkiye’de daha uzun süredir yaşayan öğrencilerin doğal olarak çevre ile etkileşimleri daha fazla olmuştur ve Türkçeye ait kelimelere zamanla daha çok aşına olmuşlardır. Bu durumda onların kelime hazinelerinin Türkiye’de daha az süredir yaşayan öğrencilere göre daha fazla olmasını sağlamıştır. Yabancı dil öğrenmede, yabancı dil ile etkileşime girmek çok önemlidir. Yani yeni bir dil en kolay o dil ile etkileşime girilerek, o dili konuşarak öğrenilir. Burada öğrencilerin Türkiye’de daha uzun süredir yaşamaları onların Türkçe ile etkileşimlerinin artmasını sağlamıştır. Bu da onların Türkçe yazılı anlatımlarında kelime hazinelerinin anlamlı seviyede artmasına katkı yapmıştır.

4) Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde “Öğrencilerin yazılı anlatımlarında kelime hazinelerinin Türkiye’de öğrenim görme sürelerine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine cevap aranmıştır. Bu alt problemle ilgili olarak

ortaokuldaki Suriyeli öğrencilerinin Türkiye’de öğrenim görme sürelerine göre kelime hazinelerinin dağılımı Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Türkiye’de Öğrenim Görme Süresine Göre Öğrencilerin Kelime Hazinelerinin Dağılımı

	Kişi Say. (f)	Hiç Gitmeyen	Kişi Say. (f)	1 Yıl Giden	Kişi Say. (f)	2 Yıl Giden	Kişi Say. (f)	3 Yıl Giden	Hiç Gitmeyen Ort.	1 Yıl Giden Ort.	2 Yıl Giden Ort.	3 Yıl Giden Ort.
5. Sınıf	7	707	6	408	1	117	4	356	101	68	117	89
6. Sınıf	1	118	4	398	1	54	2	185	118	99,5	54	92,5
7. Sınıf	4	445	1	50	1	50	-	-	111,2	50	50	-
8. Sınıf	2	81	1	66	2	195	-	-	40,5	66	97,5	-
Toplam	14	1351	12	922	5	416	6	541	96,5	76,8	83,2	90,1

Tablo 9’da öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görme sürelerine ve onların kelime hazinelerine ilişkin bilgiler gösterilmiştir. Tabloda 37 öğrencinin bilgisi yer almaktadır. Bu tabloda önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmeyen, 1 yıl giden, 2 yıl giden ve 3 yıl giden öğrencilerin sahip oldukları kelime hazineleri her sınıf için ve toplam öğrenci sayısı üzerinden gösterilmiştir. Kelime hazineleri oranları da her sınıf için ve toplam öğrenci sayısı üzerinden verilmiştir.

Tablo üzerine yapılan değerlendirme ve yorumlar toplam öğrenci sayıları üzerinden yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 14’ü önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmemiş, 12 öğrenci 1 yıl, 5 öğrenci 2 yıl, 6 öğrenci de 3 yıl okula gitmiştir.

Tabloda öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görme süreleri şöyle olmuştur: beşinci sınıf öğrencilerinden 7’si okula hiç gitmemiş, 6’sı 1 yıl, 1’i 2 yıl, 4’ü de 3 yıl gitmiştir; altıncı sınıf öğrencilerinden 1’i okula hiç gitmemiş, 4’ü 1 yıl, 1’i 2 yıl, 2’si 3 yıl gitmiştir; yedinci sınıf öğrencilerinden 4’ü okula hiç gitmemiş, 1’i 1 yıl, 1’i 2 yıl gitmiştir, yedinci sınıfta önceki yıllarda Türkiye’de 3 yıl okula giden öğrenci yoktur; sekizinci sınıf öğrencilerinden 2’si okula hiç gitmemiş, 1’i 1 yıl, 2’si 2 yıl gitmiştir, sekizinci sınıfta önceki yıllarda Türkiye’de 3 yıl okula giden öğrenci yoktur.

Tabloya göre önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmeyen öğrenciler 1351, 1 yıl gidenler 922, 2 yıl gidenler 416, 3 yıl gidenler 541 kelime kullanmışlardır. Sonuçların oransal dağılımına bakıldığında önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmeyen öğrenciler ortalama 96,5, 1 yıl giden öğrenciler ortalama 76,8, 2 yıl giden öğrenciler ortalama 83,2, 3 yıl giden öğrenciler ortalama 90,1 kelime kullanmışlardır.

İnsanların yabancı dil öğreniminde örgün eğitimin önemi göz ardı edilemez. Bir kişinin öğrendiği yabancı dilde aldığı eğitimin süresi o dili öğrenmeye büyük oranda etki eder. Yabancı dilde alınan örgün eğitimi süresi ile yabancı dilin gelişiminin paralellik göstermesi gerekir. Bu tabloya göre en fazla kelime

hazinesine sahip olması gereken grubun önceki yıllarda Türkiye’de 3 yıl eğitim alan grup olması gerekiyor. Fakat bu tabloda önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmeyen grup en fazla kelime hazinesine sahiptir. Önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmeyen öğrencileri tablo dışında bırakılırsa diğer öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görme süreleri ile kelime hazineleri paralellik göstermektedir. Yani okula gitme yılları arttıkça kelime hazineleri de artmıştır. 1 yıl gidenlerin kelime hazinesi ortalama 76,8 kelimeyken, 2 yıl gidenlerin kelime hazinesi ortalama 83,2, 3 yıl gidenlerin kelime hazinesi de ortalama 90,1 kelimedir. Bu üç grubun ortalama kelime kullanımları genel kaniya uygundur.

Tabloda önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmeyen grubun kelime hazinesinin ortalama 96,5 kelime olması en fazla öğrencinin bu grupta yer alması ile alakalıdır. Yani diğer gruplarda daha fazla öğrenciye ulaşılabilmiş olsaydı bu oranların genel kaniya uygun şekilde bir düzelmeye gösterme ihtimali yüksektir. Aslında tablo daha detaylı incelendiğinde sınıflar bazında örneğin sekizinci sınıflarda genel kaniya uygun şekilde öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görme süreleri arttıkça kelime hazineleri de aşamalı olarak artmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Tartışma, Sonuç

Araştırmada sosyo-ekonomik düzeyin öğrencilerin kelime hazinelerine bir etkisi olmadığı görülmüştür. Beklenenden farklı olarak sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının kelime hazineleri ortalaması sosyo-ekonomik düzeyi düşük ve orta düzeyde olan ailelerin çocuklarına göre daha az çıkmıştır.

Bu araştırmada diğer araştırmalardan farklı bir durum ortaya çıkmıştır. Bu farklılık sosyo-ekonomik düzeyin çocukların kelime hazinesini etkilemediğidir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının kullandıkları kelime sayısı, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarının kullandıkları kelime sayısından daha fazladır. Bu durumun birçok nedeni olabilir. Sonucun böyle çıkmasını etkileyen en önemli durum bu öğrencilerin Türk öğrenciler olmamasıdır. Ayrıca kelime hazineleri ölçülen öğrenciler, ülkelerinden zorunlu olarak ayrılmış farklı psikolojide olan kişilerdir. Daha sonra Türkiye’de sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin Suriye’deki sosyo-ekonomik durumları bilinmemektedir. Bu öğrencilerin Suriye’de ekonomik durumlarının daha iyi olma olasılığı vardır. Bu durum da onların orada daha iyi eğitim almaları sonucunu doğurabilir bu da kelime hazinelerinin yüksek çıkmasının sebeplerindedir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlara bakıldığında bu öğrencilerin başarılı olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin başarılı olmaları onların Türkçe yazılı anlatımlarında kelime hazineleri üzerine olumlu bir etki yapmış olabilir.

Alanda daha önce yapılmış çalışmalarda sosyo-ekonomik düzeyin öğrencilerin kelime hazinelerine olumlu etki yaptığı görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyi farklı olan iki okuldaki öğrencilerin kelime hazinelerinin incelendiği araştırmada sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin kelime hazinesinin daha iyi olduğu tespit edilmiştir (Davaslıgil, 1985; aktaran; Başoğlu, Kaplan ve Okur, 2014). Başka bir çalışmada çocukların kullandıkları farklı kelimelerde üç yaş civarındaki çocuklarda düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aileler, yüksek ekonomik düzeydeki ailelere kıyasla çocuklarına daha az sayıda ve daha az türde kelime söylemektedirler (Hart ve Risley, 1995; aktaran; Akyol ve Temur, 2014).

Tulu (2009) anadili Türkçe olmayan (iki dilli) ve anadili Türkçe olan çocukların dil düzeylerine ve kelime hazinelerine etki eden faktörleri incelendiği araştırmasında sosyo-ekonomik düzeyin çocukların dil gelişimlerine ve kelime hazinelerine etki ettiğini görmüştür. Bu çalışmada sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan çocukların dil gelişimleri ve kelime hazineleri daha iyi çıkmıştır. Ama Tulu bu etkinin çok fazla olmadığını çok az düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada cinsiyet faktörünün kelime hazinesini etkilediği ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrencilerin sayısı eşit sayılır fakat öğrencilerin kelime kullanımlarında kız öğrencilerin lehine açık bir fark vardır. Kız öğrencilerin kelime kullanım ortalaması erkek öğrencilerin ortalamasının iki katına yakındır. Bazı çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Tatar Kırılmış ve Çelebi (2015) yaptığı çalışmada anı, film yazısı ve tarif yazısı olmak üzere üç türde yapılan yazılı anlatımlarda kız öğrencilerin kelime farklı kelime ve tekrar edilen kelime sayılarında erkek öğrencilere göre daha fazla kelime kullandıkları belirlenmiştir. Tatar Kırılmış ve Çelebi'nin (2015) çalışması da bu çalışma ile aynı sonuçları vermiştir. Bu çalışmanın sonuçları da kız öğrencilerin kelime hazinelerinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğunu göstermektedir.

Tulu (2009) anadili Türkçe olmayan (iki dilli) ve anadili Türkçe olan çocukların dil düzeylerine ve kelime hazinelerine etki eden faktörleri incelendiği araştırmasında hem iki dilli hem de anadili Türkçe olan öğrencilerde kız öğrencilerin dil düzeylerinin ve kelime hazinelerinin erkek öğrencilerden daha fazla olduğu görmüştür.

Kızlar, ergenliğe erkeklerden daha önce girmektedir. Bu nedenle kızların bio-fizyolojik gelişimleri erkeklerden daha önce tamamlanmaktadır. Bu durum kızların dil gelişiminin erkeklerden daha iyi olmasını sağlamaktadır (Yakar, 2016). Bu durumda kız çocukların ergenliğe erkek çocuklardan daha erken girdikleri göz önünde bulundurulduğunda kız çocukların erkek çocuklara göre dil gelişimleri yönünden daha iyi durumda olmaları gerekmektedir. Doğal olarak bu durum öğrencilerin kelime hazinelerine de yansımıştır. Kız öğrencilerin kelime hazinelerinin erkek öğrencilere oranla kayda değer şekilde fazla olması bu şekilde açıklanabilir.

Araştırmada öğrencilerin Türkiye'de yaşama sürelerinin, kelime hazinelerini etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin Türkiye'de yaşama yılları arttıkça kelime hazineleri oranları belirgin şekilde artmıştır. Türkiye'de yaşama süresi 0-23 ay arasında olan öğrencilerin kelime hazineleri ile Türkiye'de yaşama süresi 48+ ay olan öğrencilerin kelime hazinelerinde kayda değer şekilde fark vardır. Türkiye'de yaşama süresi 48+ ay olan öğrencilerin kelime kullanım ortalaması Türkiye'de yaşama süresi 0-23 ay arasında olan öğrencilerin kelime kullanım ortalamasının neredeyse iki katına yakındır. Başka araştırmalar ve çalışmalar da bu durumu doğrulayan sonuçlar ortaya koymuştur.

İnsanların hayatları boyunca kelime hazineleri artmaya devam eder. Bu gelişim yaşanan olaylar, ilgiler, ihtiyaçlar ve daha başka şeyler sayesinde gerçekleşir. Herhangi bir çaba içerisinde bulunmayan insanlar da yaşantı yoluyla bir kelime hazinesine sahip olabilirler (Demir, 2006). Görüldüğü üzere sadece yaşantılar da insanların kelime hazinesini geliştirebilmektedir. Bu çalışmada da Türkiye'de yaşama süreleri fazla olan öğrencilerin kelime hazineleri fazla çıkmıştır. Bu öğrenciler herhangi bir çaba göstermemiş olsalar da sadece yaşantılarla belirli miktarda kelime hazinelerini arttırmış olabilirler.

Bir dile daha uzun süre etkileşime giren bireyler istemeden de olsalar o dili öğreneceklerdir. Dil öğreniminde yaşanan ülkede geçirilen süreyle o dili öğrenmek doğru orantılıdır. Yani yabancı bir ülkede ne kadar fazla yaşanılırsa, o ülkenin dili geçen zamanla birlikte daha iyi öğrenilir ve insanların o dile ait kelime hazinesi de yaşanan süreyle birlikte artar. Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlarda tüm bu belirtilen durumlar ile paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmada Türkiye’de yaşama süreleri daha fazla olan öğrencilerin Türkçeyi daha iyi öğrendikleri ve Türkçe kelime hazinelerinin de daha fazla olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görme sürelerinin kelime hazinelerini kısmen etkilediği ortaya çıkmıştır. Araştırmada daha önce Türkiye’de okula hiç gitmeyen öğrenciler tablo dışında bırakıldığında öğrencilerin Türkiye’de yaşama yılları arttıkça kelime hazineleri de bununla paralel şekilde artmıştır. Ama bu araştırmada çıkan sonuca göre en fazla kelime hazinesine sahip grup önceki yıllarda Türkiye’de okula hiç gitmeyen gruptur. Beklenilenden farklı olarak sonucun böyle çıkmasını etkileyen bazı değişkenlerin olduğu ortadadır.

Araştırma sonucunda önceki yıllarda Türkiye’de okula gitmeyen öğrencilerin kelime hazinelerinin okula giden öğrencilere göre fazla olmasını etkileyen durumlardan birisi bu grupta yer alan öğrencilerin diğer gruptaki öğrencilere göre sayılarının daha fazla olması olabilir. Eğer diğer gruplarda daha fazla öğrenciye ulaşılabileseydi öğrencilerin kelime hazineleri de beklenen seviyelere göre dağılım gösterebilirdi.

Araştırmada önceki yıllarda okula hiç gitmeyen öğrencilerin kelime hazinelerinin fazla olmasının nedenlerinden birisi de bu öğrencilerin başarılı öğrenciler olabileceğidir. Öğrencilerin ders başarılarının kelime hazineleri üzerine olumlu etki yapması beklenir. Ders başarıları ile kelime hazinesi doğru orantılıdır.

Öneriler

Suriyeli öğrencilerin kendilerini ifade etmede bir problem yaşamamaları, Türkiye’ye daha kolay uyum sağlamaları ve Türk kültürünü tüm yönleriyle algılayabilmeleri için Türkçe kelime hazinelerinin gelişmesi çok önemlidir. Kelime hazinesi, toplumda saygın bir insan olmadan okul derslerinde başarılı olmaya kadar birçok alana doğrudan etki eder. Okul çağındaki Suriyeli çocukların Türkçede yetkin hâle gelmeleri için onlara yeterli düzeyde kelime öğretimi yapılmalıdır. Kelime öğretimi yapılarak çocukların bütün becerilerde yeterli düzeyde gelişmesi sağlanmalıdır. Cinsiyet faktörüne bağlı kelime hazinesi farkının bilimsel temelleri tespit edilmelidir. Kız öğrencilerin gerisinde kalan erkek öğrenciler için daha fazla kelime öğretimi çalışması yapılmalıdır. Bu araştırmanın bulgularında öğrencilerin aldıkları eğitim sürelerinin kelime hazineleri gelişimiyle doğru orantılı olduğu görülmektedir. Bu nedenle Suriyeli çocuklardan okullara gitmeyenlerin tespiti yapılmalı ve okullara alınmalıdır. Ayrıca okula kaydı olan fakat devam etmeyen öğrencilerin de devam etmeleri sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Aksan, D. (1996). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Akyol, H. ve Temur, T. (2014). Kelime hazinesinin geliştirilmesi. Ahmet Kırklılıç ve Hayati Akyol (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Pegem Akademi: Ankara.
- Akyüz, K. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Başoğlu, N., Kaplan, T. ve Okur, A. (2014). İlköğretim birinci kademede sözcük öğretimi ile ilgili çalışmaların incelenmesi, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(4), 50-65.
- Çeçen, M. A. (2002). *İlköğretim öğrencilerinde kelime hazinesinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Çetin, S. A. (2017). *Suriye uyruklu ortaokul öğrencilerinin Türkçe yazılı anlatımlarında kelime hazinesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Çetin, S. A. (2018). Ters-Yüz sınıf modelinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılması üzerine bir öneri. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 3(1), 61-70.
- Demir, C. (2006). Türkçe/edebiyat eğitimi ve kişisel kelime serveti. *Milli Eğitim Dergisi*, 34, 169.
- Direkci, B , Akbulut, S ve Şimşek, B . (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018) ve ortaokul Türkçe ders kitaplarının dijital okuryazarlık becerileri bağlamında incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* , 7 (16) , 797-813 . DOI: 10.33692/avrasyad.543868
- Güzel, A. ve Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Karadağ, Ö. (2013). *Kelime öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kırılmış Tatar, İ. ve Çelebi, C. (2015). İngiltere’de anadil olarak Türkçe dersi alan öğrencilerin Türkçe kelime dağarcığı. *Studies Of The Ottoman Domain*, 5(8), 2147-5210.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif.: SAGE Publications.
- Şimşek, B., Direkci, B. (2019). The Investigation of the Relationship between Online Games and Acquisition of Turkish Vocabulary. *International Journal of Instruction*, 12(3), 69-88.
- TDK. (2018). *Söz varlığı*. <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden 01 Eylül 2018’de alınmıştır.
- Tulu, Y. (2009). *Ana dili Türkçe olan ve anadili Türkçe olmayan (iki dilli) 4-7 yaş çocukların dil düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yakar, H. G. İ. (2016). Yazılı anlatımda kullanılan aktif kelime hazinesi üzerine bir araştırma. Proceedings of SOCIOINT 2016 3rd International Conference on Education, Social Sciences and Humanities Sempozyumunda sunulmuştur, İstanbul.